

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת שמות תשפ"ג לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף שמ"ב

שושנים בפרשתנו ד"ה בפסוק, שזהו אמרו הניצים למשה, הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי (ב-יד), כי הרוצה להרוג עכו"ם באמירת שם, סגי בשתי אותיות הראשונות של שם הוי"ה, אבל להרוג ישראל בשם המפורש צריך להגות השם הוי"ה כולו באותיותיה, ובמשה דבר שפתים היו לו למחסור, ולא היה יכול להגות האות וא"ו משם הוי"ה. וזהו שאמרו לו הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי, דבשלמא המצרי יכלת להרוג באמירת שתי האותיות הראשונות, אבל לנו אי אפשר להרוג רק באמירת שתי האותיות האחרונות, שאי אפשר לך לומר אות וא"ו שאתה כבד פה ע"כ.

ועל פי זה הוסיף לפרש, שזה היה גם טענת משה, מי אנכי כי אלך אל פרעה, היה זה בכלל דבריו, איך אלך אל פרעה ואנכי לא אוכל להגות כה אמר הוי"ה, כי אני כבד פה. ואמר לו ה' כי אהיה עמך, כי השם אהי"ה הוא כשם הוי"ה ב"ה (רשב"ם ג-יד), ויאמר לפרעה שם אהי"ה. ושוב אמר לו עוד, זה שמי לעלם, ודרשו (פסחים ג.) לא כמו שאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א, ונקרא אני באל"ף דל"ת [זה שמי לעלם, לשון העלמה] ע"כ. ואינך צריך להגות השם הוי"ה, רק תאמר שם אדנ"י יתברך שמו, וזה היה יכול לדבר בטוב ע"כ.

ומעתה יש לומר עוד לבאר בזה גם טענתו השניה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים. דהנה מבואר ברש"י (ג-ה) ושמעו לקולך, מכיון שתאמר להם לשון זה ישמעו לקולך, שכבר סימן זה מסור בידם מיעקב ומיוסף, שבלשון זה הם נגאלים, יעקב אמר (בראשית נ-כד) ואלקים פקוד יפקוד אתכם, יוסף אמר להם (שם נ-כה) פקוד יפקוד אלקים אתכם (שמו"ר ג-ח) ע"כ. ומעתה כיון שסימן הגאולה

ויאמר משה אל האלקים, מי אנכי כי אלך אל פרעה, וכי אוציא את בני ישראל ממצרים, ויאמר כי אהיה עמך, וזה לך האות כי אנכי שלחתיך, בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה (ג-יא). ברש"י מי אנכי, מה אני חשוב לדבר עם המלכים. וכי אוציא את בני ישראל, ואף אם חשוב אני, מה זכו ישראל שתעשה להם נס ואוציאם ממצרים. ויאמר כי אהיה עמך, השיבו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, שאמרת מי אנכי כי אלך אל פרעה, לא שלך היא כי אם משלי, כי אהיה עמך, וזה המראה אשר ראית בסנה, לך האות כי אנכי שלחתיך וכדאי אני להציל, כאשר ראית הסנה עושה שליחותי ואיננו אוכל, כך תלך בשליחותי ואינך ניזוק. וששאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים, דבר גדול יש לי על הוצאה זו, שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף שלשה חדשים שיצאו ממצרים (שמו"ר ג-ד) ע"כ.

ולחלן בפרשה, וידבר אהרן את כל הדברים אשר דבר ה' אל משה, ויעש האותות לעיני העם, ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל, וכי ראה את עניינם, ויקדו וישתחוו (ד-ל). ולכאורה השמיעה בא תחלה, ושוב מאמינים במה ששמעו, ולמה הקדים ויאמן העם, ושוב אמר וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל.

ונראה דהנה משה רבינו היה כבד פה וכבד לשון (ד-ו). ואמר לה' ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים (ו-יב). והיינו שהכבוד בדיבורו היה במוצא השפתים. והיינו אותיות בומ"ף שהם מהשפתים (וזה"ק פנחס רכת). ואם כן קשה היה למשה רבינו לבטא את השם הוי"ה באותיותיה, כי לא היה יכול לבטא כראוי האות וא"ו. ובחתם סופר (בפרשתנו יב. ובתורת משה י.) הביא מהקדמונים (והוא בספר ליקוטי

והנה ידוע כי בכל מחלוקת אלו ואלו דברי אלקים חיים (עירובין יג.), ויש לומר, דהנה אמרו (ספרי מטות ב) כל הנביאים נתנבאו בכה, מוסיף עליהם משה שהתנבא בכה ובזה הדבר ע"כ. וביאור הדברים (עין ישמח משה ריש פרשת מטות), כי כל הנביאים הם שלוחי ה' למסור לישראל מה שנצטוו מה' בנבואה, והם מוסרים הדברים כשליח ה', כה אמר ה' וכו'. לא כן משה, היתה שכינה מדברת מתוך גרונו (וזה"ק פנחס רלב.), ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים (דברים לד-י), והדיבור שיצא מפי משה היה דיבורו של ה' ממש, משה ידבר והאלקים יענו בקול (שמות יט-ט). וכאשר דיבר משה נבואת ה', אמר 'זה' הדבר אשר דבר ה', שזהו דיבורו של ה' ממש ע"כ.

והנה דבר זה מובן מעצמו, שכאשר השכינה היתה מדברת מתוך גרונו של משה, לא היה בזה שום כבודת בלשון משה, כי פי ה' מדבר. ולכן הגם שמשה מצד עצמו נשאר כבוד פה לעולם, וכאשר היה מדבר כאיש לרעהו, היה כבוד פה, אבל בשעה שמסר תורת ה' לעם ה', אז השכינה היתה מדברת מתוך גרונו, ואז נתרפא לשונו לדבר כהוגן, 'ואלה הדברים' אשר דבר משה אל כל ישראל, שזהו דוגמת 'זה הדבר', אז היה שפיר איש דברים.

ולכן כאשר טען משה שאינו יכול לילך להוציאם כי ערל שפתים הוא, השיב לו ה' 'כי אהיה עמך', והיינו שתהא אז שכינה מדברת מתוך גרונו, ואז יעלה הדיבורים כהוגן. וזהו לך האות כי אנכי שלחתיך, שבדרך כלל אתה כבוד פה, וכעת תוכל לדבר כראוי, וזהו האות שאתה שליח ה'. והוסיף לו, כי כן יהיה גם להלאה, 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה', שיקבלו כאן התורה על ירך, ולא תהיה כבוד פה בעת שתדבר עמהם מה שאני מוסר לך.

ולכן כאשר בא אחר כך משה למצרים, ומסר דברי ה' אל בני ישראל, אמר הכתוב, 'ויאמן העם', שהאמינו בו שהוא הגואל, והוא מטעם כי 'וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל', ששמעו מפי משה אשר פקד, והוציא את האותיות כראוי, אם כי כבוד פה היה, זה היה הסיבה אשר האמינו בו שהוא הגואל.

[ונתעוררתי] וזהו הענין שנאמר להלן, ויחר אף ה' במשה, ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי וגו' (ד-ד). וברש"י שהיה עתיד אהרן להיות לוי ולא כהן, והכהונה הייתי אומר לצאת ממך, מעתה לא יהיה כן, אלא הוא יהיה כהן ואתה הלוי, שנאמר (דברי הימים א כג-כד) ומשה איש האלקים בניו יקראו על שבט הלוי (ובחיים קב.) ע"כ. דהנה באור

היא באמירת פקוד יפקוד, ומשה שהוא ערל שפתים לא יכול להגות אות פ"א, איך יוכל לבשר להם בשורת הגאולה. וזהו שאלתו של משה, חדא, איך אלך אל פרעה לומר לו כי הוי"ה שלחני, שאני כבוד פה ולא אוכל להוציא האות וא"ו, ושוב, וכי אוציא את בני ישראל ממצרים, הלא סימן הפקודה היא בפקוד יפקוד, ולא אוכל להוציא האות פ"א. ועל זה השיבו ה', כי אהיה עמך, ואני אתן לך הכח שתוכל להוציא דיבורך כראוי לפני פרעה ולפני ישראל.

ואמר לו שוב, וזהו לך האות כי אנכי שלחתיך, דהנה ברמב"ן (שם) הקשה, דכיון דמסורת הגאולה היה בידם שתהא בלשון פקידה, איך יאמינו בהגואל, שמא שמע זאת כמותם. ויש לומר כך קבלו מיוסף ששמע מפי הנביא אביהם, שהראשון שיבוא ויאמר להם בלשון הזה הוא יהיה הגואל אותם, גלוי וידוע לפני הקב"ה שלא יבוא אדם ויכזב בהם, בכך הבטיחם, עיין שם שהאריך עוד. אך בספר ברית שלום כתוב, דהסימן היה להם, שהגואל יהיה כבוד פה וכבוד לשון, שלא יוכל להוציא תיבות פקוד יפקוד כראוי, ואף על פי כן ידבר כהוגן וימסור להם שליחות ה' של פקוד יפקוד בלי גמגום, ובזה יאמינו בו ע"כ. [ועיין בזה במגדים חרשים (בפרשתנו ד-י)].

ומעתה טענת משה שאינו יכול לילך מפני שהוא כבוד פה, ולא יוכל להוציא התיבות כראוי למסור להם סימן הגאולה, אדרבה זהו הסימן המובהק שיהיה להם בשמעם את דברו, שתיבות אלו של פקוד יפקוד יוכל לומר להם כראוי, וזה יורה כי הוא הגואל אמיתי. וזהו שהשיב לו ה', כי אהיה עמך, שתוכל לדבר כראוי לישראל בשורת הגאולה. ואדרבה 'זהו לך האות כי אנכי שלחתיך', בזה יתאמת לישראל האות שאתה שליח ה' אמיתי לגאול אותם. ואמר וזה לך 'האות', האות פ"א שאין אתה יכול לבטא כראוי, זה האות יהיה להם לראיה כי אנכי שלחתיך.

*

ויש לומר עוד במה שהשיב לו ה' 'כי אהיה עמך'. דהנה בספר מגדים חרשים (בפרשתנו ד-א) הביא מספר אגרא דפרקא (אות קסו) לדון, אם משה נשאר כבוד פה לעולם, או נתרפא במתן תורה, דמדרשות הר"ן (ח"א דרוש ה) נראה דנשאר כבוד פה כל ימיו, אך בזה"ק (פ' וארא כה.) מבואר שלא היה כבוד פה רק עד מתן תורה ע"כ. וציין בענין זה כמה מראה מקומות, והביא מהמדרש רבה (דברים א-א) ובתנחומא (שם ב), משה עד שלא זכה לתורה כתיב בו (שמות ד-י) לא איש דברים אנכי, כיון שזכה לתורה נתרפא לשונו, אלה הדברים אשר דבר משה ע"כ.

אמנם יש לומר עוד במה שדרשו נאמן כפוף נאמן פשוט, כי הנה הגם שמדת הענוה חשובה עד מאד, מכל מקום לפעמים שברון לבו ושפלותו, יוכל להביאו לידי עצבות ויאוש, כי כבר אבד עולמו, ואין כבר בידו מקום להתעלות, ומביאו לידי אזלת יד, שאין עוד ערך למעשיו הטובים, ומזניח עבודת קונו לגמרי. אבל באמת לא כן הוא, אלא אין לך אדם שאין לו שעה, וגם מבירא עמיקתא יוכל להתעלות. ואדרבה תכלית השברון לב היא להגביר את הרצון לשנות דרכו, אם עד כה לא עשיתי מאומה, חבל על הזמן וימי חיי להמשיך כן להלאה, ולהחליף עולם עומד בעולם עובר. וכמו שרמזו במאמרם (מנחות פו.) ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור (שמות כו-כז), ולא כתית למנחות ע"ש. שעל האדם להיות כתית ושבור כדי להגיע לידי מאור, ולא כתית למנחות, לשקוע ביאוש ובעצבות ובמנוחה של אזלת יד ע"כ. (הובא במעינה של תורה פ' תצוה בשם ספר חשבה לטובה).

ועל זה נאמר (דברי הימים ב יז-י) ויגבה לבו בדרכי ה', לזכור גודל מעלת נשמתו, אשר לא ידח ממנו נדח, וכמבואר ברמב"ם (ה' תשובה ב-א) שאפילו עבר כל ימיו, ועשה תשובה ביום מיתתו ומת בתשובתו, כל עונותיו נמחלין ע"ש. והחכם עיניו בראשו, לקיים (קהלת יב-א) וזכור את בוראיך בימי בחורותיך עד אשר לא יבואו ימי הרעה, והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ. ומצינו (אבות דרבי נתן ו-ב) על רבי עקיבא שבן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום, ואז התחיל ללמוד אותיות א-ב. ואמרו (שם ו-ג) על רבי אליעזר בן כ"ב שנה היה ולא למד תורה ע"ש. ושוב כאשר נתנו אל לבם להקדיש עצמם לתורה נתעלו להיות אדירי התורה מגדולי התנאים.

ובשמחת בית השואבה היו שמחים ומרקדים, ואמרו חז"ל (סוכה גג.) יש מהן אומרים אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו, אלו חסידים ואנשי מעשה. ויש מהן אומרים אשרי זקנותנו שכפרה את ילדותנו, אלו בעלי תשובה. אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו ע"ש. ועל זה אמרו הדרדקי, 'נאמן כפוף נאמן פשוט', שמצד אחד צריך האדם להיות שפל וכפוף לראות תמיד שפלותו, שלא יצא ידי חובתו. אבל אחר זה בא נאמן פשוט, להרים עצמו מכפיפתו, ולקיים ויגבה לבו בדרכי ה', להיות כתית למאור, שיביאנו שפלותו להרים עצמו ולהתעלות, די היה בהתנהגות זו עד עתה, אבל מכאן ואילך אשתדל לשנות דרכי, ולנצל ימי חיי הנשארים לתורתו ועבודתו יתברך שמו.

*

ובגמרא (ברכות ד:) אמר רבי יוחנן מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי, מפני שיש בה מפתן של שונאי ישראל,

החיים הק' כתב שם, אומר אני שהרושם שעשה חרון אפו הוא שנשאר משה קבוע בו כבידות פה ולשון, והוא אומרו במשה, פירוש בו ובגופו ע"כ. וכיון שהכהן גדול היה צריך להזכיר את השם ביום הכיפורים עשר פעמים בשם המפורש (יומא לט:), אם כן משה שהוא כבוד פה, לא יוכל לבטא את השם הוי"ה כהוגן, ועל כן אי אפשר לו להיות הכהן גדול, והוצרכו להחליפו באהרן הלוי.

*

והנה ההתגלות לה' במשה היתה בלבת אש מתוך הסנה (ג-ב). וברש"י מתוך הסנה ולא אילן אחר, משום עמו אנכי בצרה (תהלים צא-טו) ע"כ. והנה לא ביאר למה התגלה אליו ה' בלבת אש. והגם כי על ה' נאמר אש אוכלה הוא (דברים ד-כד), מכל מקום לא מצינו עד עתה גילוי כזה, שהרי התראה ה' לאדם ולנח ולאבות הקדושים, ולא בא הגילוי בלבת אש.

ונראה בהקדם לבאר מה שאמרו (שבת קד.) דאתו דרדקי האידנא לבי מדרשא, ואמרו מילי דאפילו בימי יהושע בן נון לא איתמר כוותיהו וכו', נו"ן כפופה נו"ן פשוטה, נאמן כפוף [אדם כשר צריך להיות כפוף ועניו, וסופו להיות] נאמן פשוט [זקוף לעולם הבא] וכו'. צד"י כפופה וצד"י פשוטה, צדיק כפוף צדיק פשוט. ופריך היינו נאמן כפוף נאמן פשוט, ומשני הוסיף לך הכתוב כפיפה על כפיפתו ע"כ. ובפשוטו הכוונה שבעונה יש לילך עד קצה האחרון, וכמאמרם (סוטה ה.) לא מינה ולא מקצתה [לא יחפוץ אדם לא בכלולה ולא במקצתה, דמי זוטר מאי דקרי ליה קרא תועבת ה'] ע"כ. וזהו שאמרו שהוסיף לך הכתוב כפיפה על כפיפתו, שגם אחר שכפף עצמו יוסיף להכניע עוד ועוד.

ויש לומר עוד, כי יש מדת ענוה, כאשר באמת הוא אדם פחות בלי שום מעלה ויתרון, ומכיר ערכו ואינו מטעה עצמו, אשר גם מדה זו חשובה למעלה, וכמו שפירש הרה"ק מלובלין זי"ע הכתוב (תהלים כב-כה) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני, אף מי שהוא עני בדעת, ואין לו בלאו הכי במה להתגאות, מכל מקום כיון שמכיר ערכו, אין הקב"ה מבזה ענותנותו, וחשובה שפלותו לפני המקום ב"ה ע"כ. (הובא בישמח משה פ' וישלח עה"פ קטנתי). והינו נאמן כפוף, שהוא נאמן לה' ודעתו שפלה. אבל עיקר חשיבות מדה זו היא, כאשר האדם הוא באמת צדיק, בתורה וביראה ובצדקות, ועם כל זה דעתו שפלה עליו, ודוגמת משה רבינו אבי הנביאים, שנאמר עליו (במדבר יב-ג) והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, ענוה זו חשובה עד מאד. וזהו צדיק כפוף, שיש בזה הוספה במדת הענוה, שהגם שבאמת עומד ברום המעלה משפיל עצמו, והוסיף כפיפה על כפיפתו, שבצדיק יש הוספה ויתרון על כפיפתו שהיה לו עד עתה.

*

וגם יש לומר נו"ן סמ"ך עי"ן, כי האות נו"ן הרי מורה על נפילה, ועם כל זה סומ"ך ה' לכל הנופלים, שיוכלו להתחזק ולהתעלות עוד, והסמא לזה הם העיני"ם, שנברא בשני עינים, להורות שגם אחר שרואה את עצמו בשפלותו, יש לו להביט בעין האחרת, לראות על העתיד שלו, שבידו עוד להתעלות.

*

והראיה היותר גדולה על זה היא הדור שיצאו ממצרים עירום ועריה, שטופים בעבודה זרה, משוקעים במ"ט שערי טומאה עד הדיוטא התחתונה, שלא יכלו להתממה עוד (שמות יב-לט), כדי שלא יופלו בשער הנו"ן (כידוע מהאר"י הקדוש לקו"ת פ' וירא). ועם כל זה כאשר יצאו ממצרים נתעלו לרום המעלות, עד שנאמר עליהם (תהלים פב-ו) אני אמרתי אלקים אתם (עבודה זרה ה.), להיות כמלאכי מעלה. ואמרו נעשה ונשמע, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו (שבת פח.), וזכו להראות באצבע זה א-לי ואנהו. עד שאמרו (וזה"ק ח"ג קסג.) זכאה דרא דא מכל דרין דעלמא ע"כ. ולא שלטה בהם רמה ותולעה (פרקי דרבי אליעזר מ). ראו מה תשובה עושה, להתעלות מדיוטא התחתונה עד רום המעלות.

והנה הסנה אמרו במדרש (שמו"ר ב-ט) שעושה קוצין, ושפל מכל האילנות, כך ישראל יש בהם רשעים ושפלים ע"כ. וזה מורה על מצבם של ישראל במצרים, שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה, בדיוטא התחתונה. ולעומת זה אש מורה על התעלות, שמתרומם תמיד למעלה, ומניצוץ קטן יכולים להלהיב שלהבת שמתפשטת עד אין שיעור. ועל כן התגלה ה' למשה בלבת אש מתוך הסנה, להורות למשה רבינו שיתרעם וכי אוציא את בני ישראל ממצרים, מה זכו ישראל להוציאם ממצרים. על כן הראה לו ה', שאי אפשר להעריך עומק קדושתן של ישראל, שגם כאשר כעת הוא עומד במצב של סנה, השפל ביותר מכל סוג הצומח, עם כל זה יכולים להתרומם ולהתעלות בלבת אש, שמוסיף והולך בשלהבותו עד אין שיעור. וכמו כן כאשר יצאו ישראל ממצרים יתעלו עד רום המעלות, כאשר כן היה באמת. ומזה יוכל כל אחד ליקח חיזוק במצבו, לא להביט על העבר, אלא יש בידו עוד להתעלות ולהתחזק בתורה ועבודת ה'. ובראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, וכמו שהיה בדור ההוא שקיבלו על עצמם עול התורה, ובהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה.

דכתיב (עמוס ה-ב) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל. במערבא מתרצי לה הכי, נפלה ולא תוסיף לנפול עוד, קום בתולת ישראל. אמר רב נחמן בר יצחק אפילו הכי [אף על פי שהפסיק נו"ן מפני נפילה שבה ולא אבה לרמזה], חזר דוד וסמכן ברוח הקודש [חזר ורמו סמיכת הנפילה תיכף לה], שנאמר (תהלים קמד-ד) סומך ה' לכל הנופלים ע"כ. ובפשוטו הכוונה שבמערבא הפסיקו את הכתוב לשלשה חלקים, נפלה, ושוב בא ההבטחה ולא תוסיף לנפול עוד, ומעתה קום בתולת ישראל. אך יש לומר דהנביא מחזק את בית ישראל, נפלה ולא תוסיף לנפול עוד, גם כאשר הנפילה הגיע כבר לדיוטא התחתונה, שאי אפשר להוסיף לנפול עוד, קום בתולת ישראל. והיינו שגם כאשר נמצא כבר בשאול תחתיה, בירידה היותר עמוקה, עדיין יש לו תקנה בתשובה כראוי, ויש להתחזק קום בתולת ישראל.

ואם כי השמיט דוד המלך האות נו"ן באשרי, מכל מקום סמכן ברוח הקודש, סומך ה' לכל הנופלים, וזוקף לכל הכפופים, שגם הנופלים בדיוטא התחתונה סומך אותם וזקפם. ובפסוק זה השלים גם האות נו"ן שהשמיט, כי פסוק זה היא הפירוש להפסוק של נפלה ולא תוסיף לנפול, עם כל זה קום בתולת ישראל.

*

ואיתא בגמרא (נדרים נד:) אמר שמואל נו"ן סמ"ך עי"ן, נונא סמא לעינים ע"כ. ויש לומר דהנה האדם נברא בשני עינים, וכתוב בישמח משה (פ' קרח ד"ה במדרש) בשם הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זי"ע, דהוא להורות שבעין אחת יסתכל בשפלות עצמו, ובעין השניה יתבונן על גדולת הבורא ע"ש. אמנם שמעתי מכ"ק אבא מארי זצ"ל, דבעין אחת יראה שפלות עצמו, אבל בעין שניה יסתכל על גדולת עצמו ונשמתו, חלק אלקי ממעל, ויגבה לבו בדרכי ה', וגם כאשר מכיר שפלותו, לא ישכח גודל כחו, שבידו עוד להתעלות, ועבודתו חשובה ומקובלת אצל ה' בכל עת ובכל שעה ע"כ. (ועיין ויאמר יהושע פרשת קרח ד"ה ברש"י). וזהו שרמזו נו"ן סמ"ך עי"ן, שהאות נו"ן, שנרמז בו נאמן כפוף ונאמן פשוט, שמצד אחד יהא כפוף ומצד השני יגבה לבו ולהיות נאמן פשוט, הוא סמ"ך וסמא לעי"ן, וזהו חיזוק על הלימוד שיש ללמוד ממה שנברא בשני עינים, שישתמש תמיד בשתייהם, לראות שפלות עצמו וגם גדולת עצמו.

הגליון הזה נתנדב על ידי

<p>מוה"ר ר' יואל דוד סאדרינאס הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בתלחת בנו למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' אהרן משה פריעד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באורו"ס בנו למול טוב</p>	<p>לעילוי נשמת הרבנית הצדיקת מרת רבקה לאה ב"ר משה ארי' ע"ה אשת כ"ק הגה"צ רבי משה מרדכי פאללאק זצוק"ל - אב"ד וואדקערט נפטר יום כ"ט מבת תשע"א לפ"ק - ת.נ.צ.ב.ת.</p>	<p>מוה"ר ר' משה אהרן פישער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב</p>
--	---	---	---